

Toekomst in eigen Hand - Kinderen met een beperking in migrantengezinnen

Verslag n.a.v. de roadshows van het project Toekomst in eigen Hand.

Inleiding

Het project Lot in Eigen Handen stelt migrantenkinderen met een beperking centraal. Het doel van het project is om Marokkaans- en Turks-Nederlandse families met kinderen die een beperking hebben meer gebruik te laten maken van zorg- en hulpverlenende instanties en anderzijds, dat laatst genoemden migrantengezinnen beter weten te bereiken en van dienst kunnen zijn.

Het belangrijkste middel om deze doelen te bereiken waren 'road show'-bijeenkomsten. Op weg gaan naar de plekken waar migranten elkaar treffen vormt een essentieel en relevant onderdeel van het project, juist dan zal er een dialoog plaatsvinden. De inhoud van de bijeenkomsten zal wel aantrekkelijk moeten zijn om de dialoog te ontlocken. We hebben gekozen voor een onderzoeksrapportage als basis waarop we verder konden bouwen met diverse filmpjes en een website. Deze ingrediënten vormden samen de bouwstoffen van het project. Onderweg hebben we de naam van het project veranderd in Toekomst in eigen Handen.

Rapportage

Het project is gestart met een stukje research. Hierin onderzoeken we hoe ouders/familie om gaan met een kind met een beperking. In hoeverre speelt de cultureel-etnische beleving ten aanzien van gezondheid en ziekte een belangrijke rol bij het zorggebruik. Maar ook de zorginstellingen zijn betrokkenen en wij onderzochten hoe zij omgaan met deze doelgroep; wat zijn succesfactoren en welke zaken behoeven meer aandacht.

Toetsbijeenkomsten, een bij Turks-Nederlandse zelforganisatie en de ander bij Marokkaans-Nederlandse zelforganisatie, zorgden voor de nodige aanvullingen van het onderzoeksrapport.

Filmpjes over het thema migranten met een beperking

** Palestijns-Nederlands gezin*

Twee projectfilmpjes zijn gemaakt door PRIMO nh en Schoonhoven Productions. In het ene spreken de Palestijns-Nederlandse Jamila Ataqa en haar zoon Faris over het leven met Ayat, de zwakbegaafde dochter van Jamila. De moeder vertelt over de moeilijkheid te onderkennen, in een voor haar vreemde taal en cultuur, dat Ayat een verstandelijke beperking heeft. Faris praat als broer en de man in het gezin over haar. Jamila spreekt over haar zoektocht naar kennis en hulp, en haar omgang met schaamte, taboe, de afwijzing door de vader, die een nauw familielid van Jamila is, en haar geloof. Imam M. R. Uygun geeft vanuit de islamitische traditie zijn afkeurende oordeel over schaamte en taboes ten opzichte van het accepteren van kinderen met een (verstandelijke) beperking en van het huwelijk tussen bloedverwanten. Dit staat de Koran vanwege de risico's niet toe. De film heeft zowel een Arabisch-Nederlandse als Turks-Nederlandse versie.

** Cultureel antropoloog*

Het tweede filmpje was direct op professionals gericht. Het bevat een gesprek met cultureel antropoloog en socioloog dr. C. Hoffer. Hij benadrukt dat het als hulpverlener van belang is om de levensgeschiedenis van elke cliënt te kennen, allochtoon of autochtoon. Dat kan de vorm aannemen van een 'cultureel interview'. Hulpverlening is gebaat bij training op het gebied van interculturele communicatie. Te vaak worden misverstanden gekoppeld aan een godsdienst, met name de islam, terwijl het heel vaak om cultuur en sociaal-economische positie gaat. Wat professionals vooral moeten nastreven met cliënten die vreemd voor hen zijn is 'normaliseren' van de relatie. Ook als de cliënt in geesten gelooft en op medicijnmannen vertrouwt moet je daar naar luisteren en laten weten dat je er zelf anders over denkt. Dan blijft de communicatie gelijkwaardig.

Website

De website van het project (www.toekomstineigenhand.nl) geeft alle resultaten weer, inclusief de filmpjes, maar ook aankondigingen met gegevens van de bijeenkomsten en andere relevante artikelen en informatie. De website ondersteunt dus het project en is een middel om kennis te verspreiden.

De road show bijeenkomsten

Voor deze voorlichtingscampagne hebben we gekozen voor drie grote steden in Noord-Holland, te weten: Amsterdam, Alkmaar en Haarlem. Verder hebben we de keuze gemaakt voor drie

Toekomst in eigen Hand - Kinderen met een beperking in migrantengezinnen

doelgroepen, te weten: Marokkaanse Nederlanders, Turkse Nederlanders en professionals. Dit levert dus negen bijeenkomsten op. In deze steden hebben we contacten met diverse zelforganisaties en moskeeën. Voor het project startte hebben we met desbetreffende partijen afspraken gemaakt om de bijeenkomsten met hen te organiseren. Voor de organisatie van de bijeenkomsten van professionals hebben we MEE nwh als samenwerkingspartner gekozen.

* *Concept*

De road show bijeenkomsten hebben een vast concept:

- we starten met een powerpoint van ProFor waarin het project wordt uitgelegd en enkele bevindingen en conclusies uit de rapportage en toetsbijeenkomsten worden gepresenteerd
- de voorzitter nodigt vervolgens de aanwezigen uit om te reageren
- dan worden de filmpjes getoond, voor professionals de twee filmpjes en voor zelforganisaties of moskeeën alleen het filmpje met mevr. Ataqa.
- de voorzitter vraagt vervolgens aan aanwezigen of zij de situatie herkennen en nodigt uit om te reageren op de diverse thema's die aan de orde komen. Bij de zelforganisaties hebben we een voorzitter die de moedertaal machtig is, dit blijkt een gouden zet
- zo nodig vraagt de verslaggever van de avond vertaling van Turkse of Marokkaanse discussies en bewaakt hij of zij de lijn van het gesprek.

De filmpjes leveren over het algemeen genoeg discussie stof op, zodat er geen ruimte was voor de stellingen die ProFor en PRIMO nh hadden voorbereid.

* *Huwelijk tussen familieleden*

Het thema dat bij alle road shows naar aanleiding van de film besproken werd is trouwen binnen de familie, in relatie tot het risico op het krijgen van een kind met een beperking. Het is een controversiële kwestie en er werd dus verschillend over gedacht, afhankelijk van geloofsovertuiging. Inmiddels was er een interview in de Volkskrant met emeritus hoogleraar L. ten Kate die aangaf dat gemiddeld genomen neven en nichten ongeveer 2 procent meer kans hebben op een kind met erfelijke aandoeningen. Dit n.a.v. uitspraak wethouder Asscher over het verbieden van huwelijken tussen neven en nichten. Ook wij moesten onze conclusie in de rapportage hierover bijstellen.

Er bleek bij diverse groepen van zelforganisaties behoefte aan meer verdieping op dit punt, dit varieerde van het gezichtspunt van de islam (bijvoorbeeld te verwoorden door een andere imam dan die in de film) tot de visie van de wetenschap op trouwen binnen de familie.

* *Vrouwen en jongeren*

Bij verschillende zelforganisaties of moskeeën bleek de bezoekers te bestaan uit mannen, zij gaven aan dat een voorlichtingsbijeenkomst als deze met name geschikt is voor vrouwen en jongeren. Volgens hen is hier ook behoefte aan.

Conclusies

* *Conclusies n.a.v. de road show bijeenkomsten bij de zelforganisaties:*

- Het organiseren van deze bijeenkomsten vergt maatwerk, zo zal je van te voren met ontvangende partij het programma en de thema's moeten doorspreken. Zo kan desbetreffende zelforganisatie aangeven waar zij met name behoefte aan heeft;
- De bijeenkomsten moet voorgezeten worden door een voorzitter die de moedertaal kan spreken, dus bijvoorbeeld Rif Berbers of Koerdisch Turks of Turks.
- Er was vaak behoefte aan praktische wegwijs in de wereld van zorginstellingen, hierbij misten wij de inbreng van samenwerkingspartner MEE nwh.
- Door het thema (kind met een beperking) en subthema's (ontstaan van handicaps en hoe kun je het met elkaar uit de taboesfeer halen) zo centraal te stellen, is de deur geopend om schaamte en taboe bespreekbaar te maken. Maar het blijft voor de deelnemers moeilijk om over de eigen situatie te praten, indien men zelf een kind met een beperking heeft. Dit heeft ook te maken met de mate van acceptatie.
- Het open staan voor informatie of verandering wordt bepaald door de afstand die men zelf wil houden tot de Nederlandse samenleving.

Toekomst in eigen Hand - Kinderen met een beperking in migrantengezinnen

* *Conclusies n.a.v. de road show bijeenkomsten voor professionals:*

- Het komt vaak voor dat Marokkaans- en Turks-Nederlandse families de beperking niet makkelijk willen zien en/of erkennen. Indien dit gebeurt dan hebben de families veel informatie nodig, zoals die over wat de handicap is, maar ook welke gradaties er zijn en hoe ermee om te gaan. Verder moet de hulp- en zorgverlening laagdrempelig zijn.
- Communicatie met allochtone cliënten moet niet alleen door allochtone professionals gebeuren. Interculturele communicatie is hierbij het sleutelwoord, waarbij het gaat om een open houding en het vragen naar de geschiedenis van desbetreffende cliënt. Een allochtone hulpverlener zei het volgende: 'het is makkelijker om kennis te maken met een instelling in de eigen taal. Als communicatie door de taal een probleem is, moet bij voorkeur gebruik worden gemaakt van een professionele tolk niet van kinderen of andere leden van de familie. Zij kennen veel moeilijke woorden niet en zullen taboes niet vertalen.
- Sommige professionals misten praktische handvatten over oorzaken en oplossingen, bijvoorbeeld over de vraag hoe om te gaan met weerstand en acceptatie.

Gegevens van aantal bezoekers en hun waardering

- Totaal hebben 181 personen zich ingeschreven
- De evaluatie had betrekking op: inhoud van de bijeenkomst, de film, discussie onderwerp en organisatie.
- De waardering: maximum score is 4. Indien we een verdeling naar de drie groepen maken, dan levert dit het volgende beeld op: de Marokkaans-Nederlandse groep geeft een gemiddelde score van 3,78, de professionals hebben een gemiddelde score van 3,83, en de Turks-Nederlandse groep geeft een gemiddelde score van 3,67.

Aanbevelingen

- PRIMO nh ziet dat er veel behoefte bij Marokkaanse Nederlanders en Turkse Nederlanders bestaat naar meer informatie over lichamelijke en vooral verstandelijke handicaps
- Dit geldt ook voor die groepen die tijdens dit project niet bereikt zijn (m.n. jongeren en vrouwen)
- Anderzijds geldt het voor hen die meer verdiepende informatie verlangen vanuit of wetenschappelijke of vanuit levensbeschouwelijke hoek.

Actiepunten

- PRIMO nh zal een aanvraag indienen bij diverse fondsen om dit vervolgtraject mogelijk te maken.
- PRIMO nh zal na afloop van dit project een artikel voor een dagblad en/of vakblad schrijven waarin de bevindingen aan de orde komen. Dit om professionals te informeren en een discussie te ontlokken. Is het niet immers al 15 jaar dat we constateren dat er een kloof is tussen de zorgaanbieders en de zorgvragers van Marokkaans-Nederlandse en van Turks-Nederlandse afkomst.
- Ook zal PRIMO nh twee netwerkbijeenkomsten bijwonen waar de resultaten van het project gepresenteerd worden. Deze twee bijeenkomsten worden georganiseerd door ProFor.